

Had Curaçao maar een president

ANTILLEN Staatsrecht deskundige Arjen van Rijn volgt vanaf de jaren negentig de politieke perikelen op Curaçao en vraagt zich inmiddels af: wordt het niet tijd voor een direct gekozen president?

tekst **Hans Marijnissen**

DE CURAÇAOSE KWESTIE IN ÉÉN MINUUT

Minister Ronald Plasterk van Koninkrijksrelaties moest hard ingrijpen op autonoom Curaçao, na een opeenstapeling van incidenten die de democratie op het eiland direct in gevaar brachten. Na de aanvankelijk correct verlopen verkiezingen in oktober 2016 wist de sociaal-democraat Hensley Koeiman (partij MAN) een 'schone coalitie' te vormen, zonder de voor corruptie veroordeelde Gerrit Schotte van de partij MFK. Na acht weken wist Schotte echter twee leden van de partij Pueblo Soberano uit het kabinet los te weken. De verdenking is dat hij daarvoor geld heeft betaald, vandaar ook de huiszoekingen door justitie deze week. Door dat overlopen raakte de 'schone coalitie' haar meerderheid kwijt, en kon Schotte op zijn beurt een interim-regering vormen. Maar vóórdat dit gebeurde, had Koeiman al nieuwe verkiezingen uitgeroepen, en zo'n besluit kan niet zomaar worden teruggedraaid. Schotte probeerde dat wel, maar het hoofd van de regering gouverneur Lucille George-Wout hielp de hulp van het Koninkrijk in. Plasterk liet niet alleen het besluit van Schotte tot opschorting van de verkiezingen vernietigen, maar zette het parlement en de regering tijdelijk buiten spel. De gouverneur is vanaf nu verantwoordelijk voor de organisatie van de verkiezingen.

J uist op het moment dat het op het Haagse Binnenhof zo oorverdovend stil is, volgen de ontwikkelingen in een ander deel van het koninkrijk zich razendsnel op. Minister Ronald Plasterk zette vorige week het complete parlement en de regering van het autonome Curaçao aan de kant om vrije verkiezingen mogelijk te maken. Nog amper gekomen van de schok kreeg het eiland een volgende dreun. Woensdag viel justitie binnen bij Gerrit Schotte, oud-premier, Statenlid én lijsttrekker van de op een na grootste politieke partij MFK. Hij wordt opnieuw verdacht van omkoping, deze keer van andere parlementariërs. En dit allemaal drie weken voor de gang naar de stembus.

Het zijn historische tijden, zegt Arjen van Rijn, hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit van Curaçao. Het eiland is weliswaar klein, met een bevolking van nog geen 150.000 zielen, maar er gebeuren in politiek en staatsrechtelijk opzicht héle grote dingen. Zeker in vergelijking met de serene rust op het Binnenhof.

Als kenner van het recht kan hij er ook van genieten. Moet je je voorstellen, zegt Van Rijn, in de jaren vijftig van de vorige eeuw hebben juristen allerlei wettelijke spelregels bedacht en deze zijn in 1954 vastgelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Daarin is grote mate van autonomie beschreven voor de Nederlandse Antillen, die later weer heeft geleid tot de zelfstandigheid van het eiland Curaçao. "Iemand heeft dus bijna zeventig jaar geleden bedacht dat in dat proces van autonomie in geval van nood het Koninkrijk altijd de mensenrechten en

'Een moedige Plasterk veroverd in zijn laatste maanden alsnog een plek in de geschiedenisboekjes'

Arjen van Rijn

de vrijheden van de bevolking op de eilanden moet waarborgen. En hij heeft destijds ook een instrument beschreven waarmee in zo'n noodsituatie kan worden ingegrepen." Anno 2017 is het demissionair minister Ronald Plasterk die deze artikelen 43 en 51 na al die tijd uit het Statuut opgraaft en zowel het parlement als de regering van Curaçao buitenspel zet. "Met recht een historische gebeurtenis", zegt Van Rijn. "Een moedige Plasterk veroverd in zijn laatste maanden als bewindspersoon alsnog een plek in de geschiedenisboekjes."

De drempel voor het gebruik van deze *Algemene Maatregel van Rijksbestuur*, de zogenaamde 'noodrem', is gigantisch, beschrijft Van Rijn. Dat betekent dat als deze wordt gebruikt, de situatie ter plekke ook extreem serieus moet zijn. "En dat is zij ook. De Algemene Maatregel is een paardenmiddel, een ultimatum remedium én een blamage voor de autonomie van het eiland. Maar het gaat hier wel om een redding van onze kernwaarden."

Tegenstanders van ingrijpen verwijten Nederland 'koloniaal gedrag', maar dat is volgens de hoogleraar 'klinkklare nonsens'. "Nederland handelt niet vrijwillig, maar op verzoek van de gouverneur en omdat de door de Curaçaose regering zelf veroorzaakte omstandigheden daartoe aanleiding geven. De gouverneur is op de eerste plaats een Curaçaose in hart en nieren, zij gaat echt niet uitvoeren wat Den Haag heeft bedacht." De omstandigheden die Van Rijn als tweede noemt, worden volgens hem gevormd door het onethische en niet-integere gedrag van politici die nu onder regie van Gerrit Schotte de buiten spel gezette interim-regering vormen. "Hoe durf je vervolgens het woord 'koloniaal' te gebruiken? Hoe zou Ne-

derland anders moeten reageren?"

Volgens Van Rijn is het te makkelijk om te zeggen dat de ontwikkelingen op Curaçao moeten worden gezien binnen het frame van een 'jonge democratie' die wankelend de eerste stappen zet. "Sinds de jaren vijftig is er al autonomie en er zijn generaties opgegroeid in een democratisch bestel. Op Curaçao weemt het ook van de ervaren en integere mensen die het hart en het verstand op de goede plaats hebben zitten."

Het eiland kent politiek gezien wel andere problemen. Dat is allereerst de schaal. "De onrust op het eiland is een direct effect van het uiteenvallen van de Nederlandse Antillen. Toen waren er twee bestuurslagen: een op elk eiland, en een overkoepelende landsregering daarboven. Die hielden elkaar in evenwicht. De eilanden hadden allemaal een eigen rol, maar elkaar ook nodig. Dat leidde tot een bepaalde politieke bedachtzaamheid en verstandig handelen. Nu is dat tegenwicht weg, met als gevolg dat de krachten die slecht willen, veel meer mogelijkheden hebben om hun gang te gaan. In Nederland met zijn 17 miljoen inwoners zijn er altijd wel corrigerende krachten, op Curaçao ontbreekt dat al snel."

Dat gebeurt niet alleen op Curaçao, zegt Van Rijn, maar ook op Sint Maarten en andere Caribische eilanden van het koninkrijk. "De ethiek ontbreekt bij sommige politici, en de integriteit. Als dat gebeurt in een parlement met slechts 21 zetels, kunnen de gevolgen enorm zijn."

Dat handelen uit eigenbelang wordt mogelijk gemaakt door het gemak waarmee op Curaçao door gekozen politici van partij of coalitie wordt gewisseld. "Ze verlaten hun partij al omdat ze een keer geen minister mogen worden.